

GEOGRAFICKÉ ASPEKTY KVALITY ŽIVOTA

Vnútorná štruktúra mesta z hľadiska kvality života

(Zdroj materiálov použitých v prednáške – Andráško 2007)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vnútrotná štruktúra mesta z hľadiska kvality života

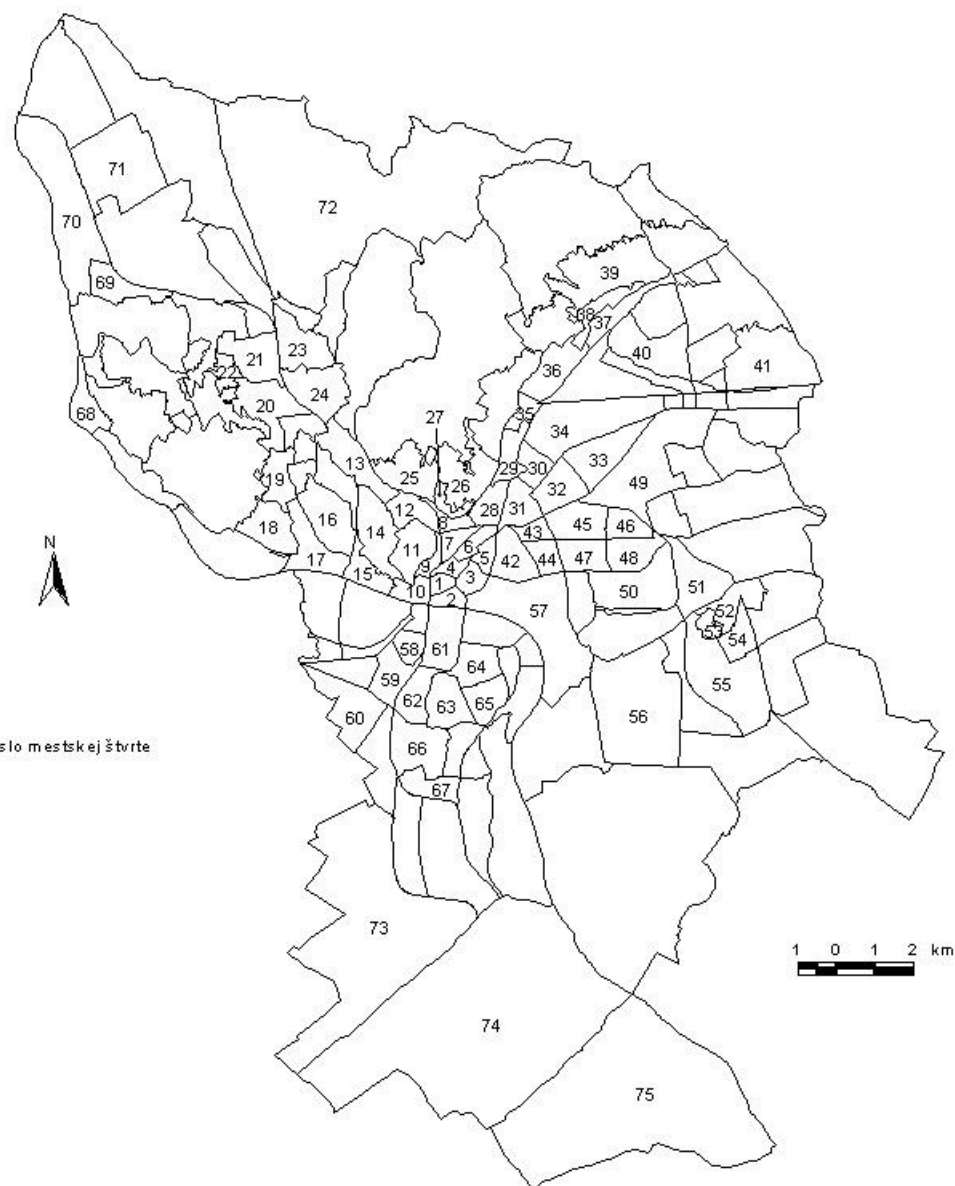
- základné východiská:
- korektná špecifikácia územia
- voľba observačných územných jednotiek
- potreba kontaktu s územím

Bratislava

- konštrukcia zvlášť vyčlenených observačných územných jednotiek - mestských štvrtí
- postupné agregovanie UO
- snaha o zachovanie vnútornej homogenity z genetického a funkčno-fyziognomického aspektu
- snaha o vnútornú jednotnosť z komunikačného aspektu a rešpektovanie významných prírodných i umelo vytvorených bariér
- kritériá PO (min. 500, horná hranica nebola stanovená), rozloha (od 0,5 do 2 km²) a hustota obyvateľstva (minimálne 650 obyvateľov na km²)

Bratislava

- i intuitívny prístup, založený na terénnom výskume a osobnej znalosti skúmaného územia, vyjadrený určitou predstavou o správnom vyčlenení jednotlivých mestských štvrtí
- 75 mestských štvrtí

48 číslo mestskej štvrte

VNÚTORNÁ ŠTRUKTÚRA MESTA BRATISLAVA Z HĽADISKA KVALITY ŽIVOTA - OBJEKTÍVNA DIMENZIA

Sociálno-demografická štruktúra Bratislavy v kontexte výskumu kvality života

- zameranie na soc., demograf., ekon. charakteristiky
- údaje zo sčítania
- faktorové ekológie - významný prínos pre výskum KŽ
- sociálno-priestorová štruktúra - predstavuje podstatnú zložku priestorovej štruktúry mesta z hľadiska KŽ
- prípadne s ňou môže byť i stotožňovaná (obe vykazujú latentný charakter)
- ako taká môže byť jednou z príčin i dôsledkov úrovne kvality života a životných podmienok na určitom mieste.

Sociálno-demografická štruktúra Bratislavy v kontexte výskumu kvality života

- základom FE je aplikácia niektorej zo skupiny metód faktorovej analýzy na súbor premenných opisujúcich sociálno-demografický charakter priestorových jednotiek vyčlenených na území skúmaného mesta s cieľom odhaliť sociálno-priestorovú štruktúru a opísať jej (skryté) vlastnosti prostredníctvom malého počtu matematicky zostrojených charakteristík (Bezák 1993), nazývaných (spoločné) faktory, resp. (základné) dimenzie.

Sociálno-demografická štruktúra Bratislavy v kontexte výskumu kvality života

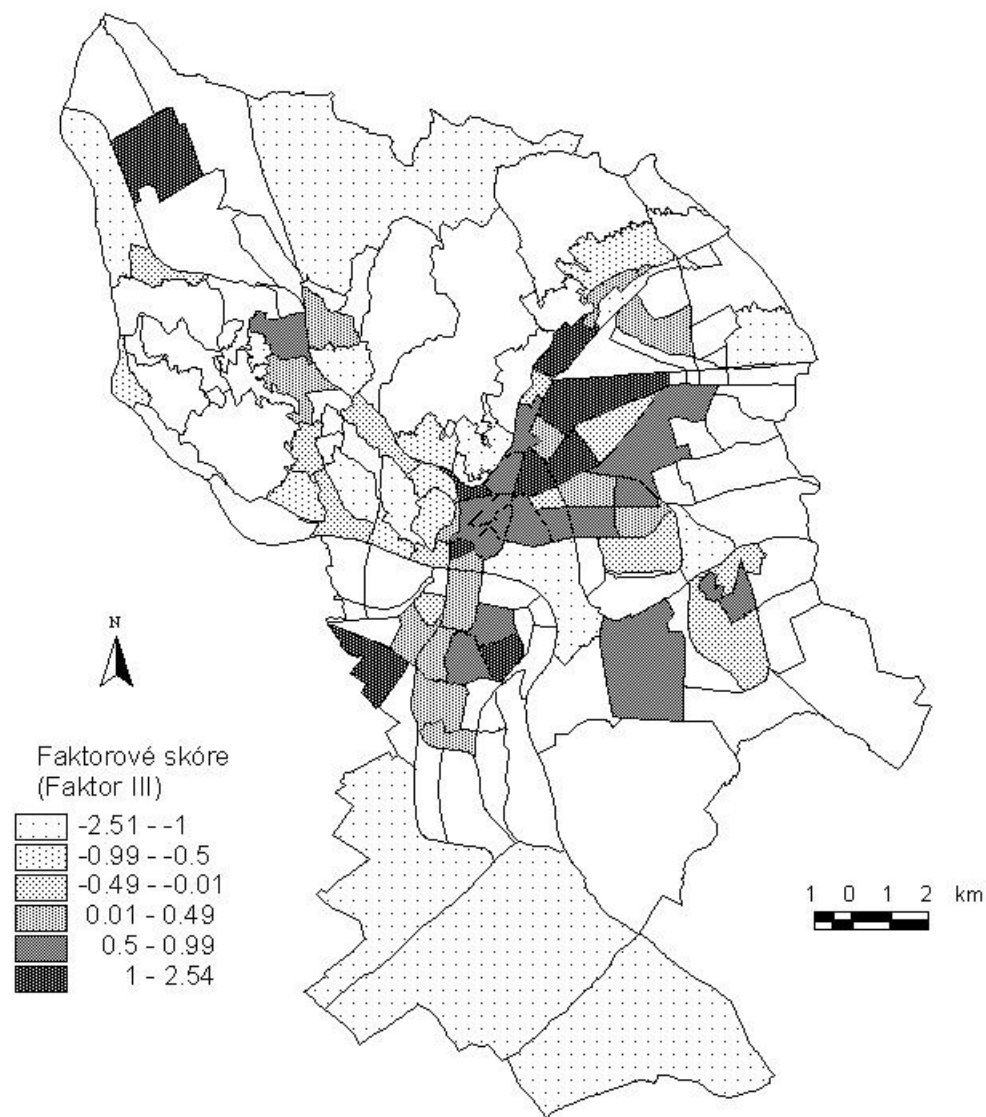
- sociálny, rodinný a etnický status
- vo viacerých prácach (napr. Kellnerová a Toušek 1997) - tiež dimenzia pokrývajúca oblasť sociálnej deprivácie
- Knox (1987) - „underclass“ (sociálne najslabší, najchudobnejšie vrstvy obyvateľstva)
- Davies a Murdie (1991) - „impoverishment“ (ochudobnenie)
- Pacione (1986) - „multiple deprivation“ (viacnásobná deprivácia)

Sociálno-demografická štruktúra Bratislavy v kontexte výskumu kvality života

- 25 premenných (demografické, sociálne a ekonomické premenné, majúce vzťah ku kvalite života)
- faktorová analýza - 4 spoločné faktory (Sociálno-profesionálny status, Produktívny vek a veľkosť domácností, Viacnásobná deprivácia, Rodiny s deťmi), reprezentujúce 3 dimenzie sociálno-priestorovej štruktúry Bratislavy

Faktor III – Viacnásobná deprivácia

Rozvedené osoby	0,94
Neúplné rodiny	0,80
Počet osôb na 1 obytnú miestnosť	0,65
Nezamestnaní	0,51
Rómovia	0,51
Obytná plocha na 1 osobu	-0,64
Vybavenosť osobným automobilom	-0,85

Kvalita životných podmienok

- **Oblasti zamerania:**
- **Bývanie**
- **Kvalita a znečistenie ovzdušia**
- **Zelené plochy**
- **Kriminalita**
- **Doprava**
- **Vybavenosť**

Kvalita bývania

Priestorová diferenciácia územia mesta z hľadiska ukazovateľov bytového štandardu, zaľudnenosti a veľkosti bytov, podielu bytov v rodinných domoch, vybavenosti bytov pripojením na vodovod a kanalizačnú sieť, vekovej štruktúry bytového fondu

Syntéza poznatkov v kontexte štandardov minimálnej vybavenosti obcí (metóda jednotného hodnotenia ukazovateľov):

V roku 2001 približne 37% obyvateľov žilo vo štvrtiach s nadštandardnou úrovňou bytového fondu, 2% žili vo štvrtiach so subštandardnou úrovňou bývania

Kvalita ovzdušia

- Digitalizácia podkladov vytvorených matematickým modelovaním
- Znečistenie ovzdušia v mestských štvrtiach - ZZL: benzén, o. uhoľnatý, o. dusičitý, olovo, tuhé látky, o. siričitý
- Syntéza: 4 ZZL podľa prekročenia NHK
- Väčšina územia - nadlimitné koncentrácie min. 1 ZZL
- Najhoršia situácia - prašnosť - nadlimitné koncentrácie na viac ako 20% územia
- Syntéza - viac ako štvrtina územia vykazuje silné znečistenie ovzdušia, ďalších 50% zvýšené znečistenie
- Najviac postihnutá je centrálna časť mesta a územie na JV od nej

Zelené plochy

- **Zeleň na úrovni mestských štvrtí - druhy zelene a normatívy ich potreby: verejná zeleň, zeleň obytných súborov, zeleň občianskej vybavenosti, ostatná zeleň, zeleň celkom, prírodné zázemie**
- **Zeleň a prírodné zázemie - komplexné hodnotenie bratislavských štvrtí**
- **Viac ako 65% obyvateľov žilo v štvrtiach, kde nebola splnená normatívmi stanovená potreba zelene, vo viacerých prípadoch bol tento stav zvýraznený obmedzeným prístupom k prírodnému zázemiu**

Kriminalita

- **Analýza priestorovej diferenciácie v rámci 5 kategórií (vandalizmus, drogová kriminalita, lúpeže, násilná a majetková kriminalita)**
- **Vysoký stupeň koncentrácie - najmä drogová, majetková a lúpežná kriminalita**
- **50% trestných činov bolo spáchaných na území 15 štvrtí (30% obyvateľov mesta)**

Doprava

- **Dlhodobý nárast významu IAD, klesá význam MHD**
- **Zaostávajúci rozvoj komunikačnej siete**
- **Problém parkovacích miest**
- **Hodnotenie časovej dostupnosti centra prostriedkami MHD - výrazná tendencia ku koncentrickému usporiadaniu**
- **Hodnotenie štvrtí z hľadiska frekvencie odchádzajúcich spojov MHD**

Verejná vybavenosť

- **Vzdelávanie a školské zariadenia:**
- **Materské a základné školy v mestských štvrtiach v kontexte vplyvu na kvalitu života obyvateľov : rozmiestnenie, kapacitné možnosti, ukazovatele optimálnosti siete vzdelávacích zariadení (priemerná veľkosť škôl, priemerná veľkosť tried)**
- **Situácia v školskom roku 2005-2006 a porovnanie so stavom v roku 2001**
- **Základná zdravotnícka vybavenosť - v kontexte noriem počtu obyvateľov pripadajúcich na 1 LM**
- **Kategórie: praktický lekár pre dospelých, praktický lekár pre deti a dorast, gynekológ a stomatológ primárnej starostlivosti, lekárne**
- **Súhrnné hodnotenie - sumárny index**

Komerčná vybavenosť

- Rozmiestnenie vybraných zariadení finančných služieb, verejného stravovania a maloobchodu
- Hodnotenie prostredníctvom indexu koncentrácie
- predajne odevov, banky - výrazne sa koncentrujú
- Predajne potravín - rovnomernejšie rozmiestnenie
- Zariadenia verejného stravovania - na „rozhraní“
- Súhrnné hodnotenie - najvyššia úroveň komerčnej vybavenosti v centre a na území štvrte Trnávka

Regionálne typy vnútornej štruktúry Bratislavy z hľadiska kvality životných podmienok

- **Súbor 28 premenných**
- **Analýza hlavných komponentov - 28 extrahovaných ortogonálnych komponentov**
- **Kaiserove výberové kritérium - 8 najvýznamnejších (viac ako 83% rozptylu)**
- **Zhluková analýza - hierarchická aglomeratívna metóda priemerov skupinových vzdialeností: 12 regionálnych typov z hľadiska kvality životných podmienok**
- **Optimálnosť rozkladu bola overená, resp. upravená aplikáciou diskriminačnej analýzy**

VNÚTORNÁ ŠTRUKTÚRA MESTA BRATISLAVA Z HĽADISKA KVALITY ŽIVOTA - SUBJEKTÍNA DIMENZIA

- **zameranie:**
- **Percepcia kvality života v mestských štvrtiach Bratislavy**
- **Spokojnosť obyvateľov s vybranými kritériami kvality života**
- **Hlavné komponenty spokojnosti**
- **Hodnotenie mestských štvrtí prostredníctvom sumárneho indexu kvality života**

- **Údaje - získané metódou dotazníkového prieskumu**
- **Cieľový súbor - obyvatelia Bratislavy (1000 respondentov)**
- **Základný výskumný súbor - obyvatelia vo veku 15 - 60 rokov**
- **Výberový súbor - 874 respondentov**

Vďaka za pozornosť!